

Sahharovi auhinna nominendid 2016: saadikud põhjendavad oma valikuid

Türgis väljendusvabaduse eest seisev ajakirjanik **Can Dündar**, krimmitatarlaste juht **Mustafa Cemilev**, ISISi terrori all kannatanud jeziidid naised **Nadia Murad Basee** ja **Lamiya Aji Bashar** ning uiguuri õpetlane **Ilham Tohti** on tänavuse aasta Sahharovi auhinna nominendid. Kandidaatide esitlemine toimus neljapäeval, 6. oktoobril, EP väliskomisjoni, arengukomisjoni ja inimõiguste allkomisjoni ühisistungil. Laureaat selgub 27. oktoobril.

Tutvu nominentide ja saadikute esitatud põhjendustega.

- Türgi päevalehe Cumhuriyet endine peatoimetaja **Can Dündar**, kes arreteeriti 2015. aasta novembris, kuna tema väljaanne avaldas fotod Türgi luureteenistusest smugeldamas relvi Süüria mässulistele. Ta mõisteti viieks aastaks ja kümneks kuuks vangi riigisaladuste paljastamise eest. Mõrvakatse üle elanud Dündar on otsuse edasi kaevanud ja elab hetkel eksil.

Dündari kandidatuuri esitasid Roheliste / Euroopa Vabaliidu fraktsioon, Vaba ja Otsedemokraatliku Euroopa fraktsioon ning Euroopa Ühendatud Vasakpoolsete / Põhjamaade Roheliste Vasakpoolsete liitfraktsioon.

Vasakpoolsete liitfraktsiooni kuuluv Marie-Christine Vergiat (FR) ütles kolme komisjoni ühisistungil nominente tutvustades, et „Dündar on näide Türgis ajakirjandusvabaduse vastu suunatu rünnakutest“.

Roheliste / Euroopa Vabaliidu esindaja Ska Keller (DE) lisas, et Dündari puhul on tegemist „mõttevabaduse elava sümboliga“.

Vaba ja Otsedemokraatliku Euroopa fraktsiooni liige Fabio Massimo Castaldo (IT) tuletas meelde, et Türgis on arreteeritud palju teisi ajakirjanikke ja suletud veebisait. „Dündari tunnustades anname auhinna ka kõigile teistele, kes on üles näidanud samasugust julgust.“

- Krimmitatarlaste esinduskogu medžlise endine juht **Mustafa Cemilev** – Nõukogude Liidu dissident ja endine Ukraina parlamendisaadik – on võidelnud inimõiguste ja vähemuste eest üle poole sajandi. Kuueks vanuselt küüditati Cemilev koos teiste krimmitatarlastega Kesk-Aasiasse, tagasi õnnestus tal Krimmi pöörduda 45 aastat hiljem. Pärast Venemaa poolset Krimmi annekteerimist on Cemilevil taas keelatud poolsaarele sisenemine.

Cemilevi kandidatuuri seadsid üles Euroopa Rahvapartei fraktsioon ning Euroopa Konservatiivide ja Reformistide fraktsioon.

Jacek Saryusz-Wolski (PL) Rahvaparteist tõstis esile Cemilevi järeleandmatut võitlust vabaduse ja inimõiguste nimel.

Samuti Rahvaparteisse kuuluv Tunne Kelam (EE) lisas, et Cemilev ei seisa mitte ainult krimmitatarlaste vaid ka ukrainlaste õiguste eest.

Charles Tannock Euroopa Konservatiivide ja Reformistide ridadest (UK) tuletas meelde, et Cemilev on Nõukogude Liidu dissident, „kes on pikalt võidelnud türannia ja kommunistliku rõhumise vastu“.

- Jeziidi kogukonna õiguste eest seisjad ja naiste vastu suunatud ISiSe poolse seksuaalse vägivallakampaania üle elanud **Nadia Murad Basee** ja **Lamiya Aji Bashar**. Mõlemad naised on pärit Iraagi linna Sinjari lähedal paiknevast külast Kocho, kus terroristirühmitus ISIS korraldas 2014. aasta suvel tapatalgud. ISiSe võitlejad röövisid seksuaalse ärakasutamise eesmärgil piirkonnast tuhandeid jeziidi tüdrukuid ja naisi. Ühtlasi võitleb Nadia Murad Basee jeziidi genotsiidi tunnustamise eest.

Nadia Murad Basee ja Lamiya Aji Bashari kandidatuuri esitasid sotsiaaldemokraatide ja demokraatide fraktsioon ning liberaalide fraktsioon.

„Tegemist on kahe imetletava ja julge naisega, kes sümboliseerivad Euroopa ja maailma parimat külge,“ lausus liberaalide esindaja Beatriz Becerra Basterrechea (ES).

Sotsiaaldemokraatide hulka kuuluva Josef Weidenholzeri (AT) sõnul oleks Basee ja Bashari laureaadiks nimetamine austusavaldus naistele ja tüdrukutele, kes on tavaliselt konfliktides esimesteks kannatajateks. „See oleks austusavaldus kõigile genotsiidi ohvriks langenud usuvähemustele,“ lisas saadik.

- Uiguuri vähemuse õiguste eest Hiinas Rahvavabariigis rahumeelset võitlust pidav **Ilham Tohti** on kandmas eluaegset vanglakaristust. Ta mõisteti süüdi separatsimis, kuna oli veebisaidi „Uiguuri veeb“ üks asutajatest. Saidi eesmärgiks oli edendada teineteisemõistmist uiguuride ja hani hiinlaste vahel.

Ilham Tohti kandidatuuri esitasid saadik Ilhan Kyuchyuk (ALDE, BG) ja veel 42 parlamendiliiget.

„Tohti on vabamõtleja, kes usub inimõigustesse, õigusriiki ning rahvusrühmade rahumeelsesesse koosseksisteerimisse Hiina Rahvavabariigis,“ ütles Kyuchyuk nominentide esitlemisel oktoobri alguses.

Kolm sõelale jäävat kandidaati selguvad väliskomisjoni ja arengukomisjoni istungil toimuval hääletusel, mis on kavas teisipäeval, 11. oktoobril. Parlamendi esimeeste konverents valib tänavuse laureaadi välja 27. oktoobril.

Sahharovi auhind

Sahharovi auhinda mõttevabaduse eest annab Euroopa Parlament välja igal aastal. Selle tunnustuse on alates 1988. aastast pälvinud inimõiguste ja põhivabaduste eest seisvad üksikisikud ja organisatsioonid. Mullu sai Sahharovi auhinna Saudi Araabias vangistuses viibiv blogija ja vabamõtleja [Raif Badawi](#).

Võitja selgitamine

Sahharovi auhinna kandidaadi ülesseadmiseks on vaja vähemalt 40 parlamendiliiget või ühte fraktsiooni. Parlamendi väliskomisjoni ja arengukomisjoni hääletuse tulemusel jääb esitatud kandidaatidest sõelale kolm ning lõpuks valib nende hulgast laureaadi EP esimeeste konverents.

Andrei Sahharov

Eelkõige on vene füüsik ja Nobeli rahupreemia laureaat Andrei Dimitrievitš Sahharov (1921–1989) tuntud kui vesinikupommi leiutaja.

Tundes muret oma tegevuse tagajärgede pärast inimkonna tulevikule, püüdis ta laiemalt tutvustada ohte, mida tuumavõidurelvastumine endas kätkeb. 1963. aastal saatis tema püüdlusi osaline edu: tol aastal allkirjastati tuumakatsetustest loobumise leping.

Sattudes ise NSVLis mässuliste ideede tõttu dissidentide ridadesse, lõi ta 1970. aastal inimõiguste ja poliitohvrite kaitse komitee. Tema jõupingutusi kroonis 1975. aastal Nobeli rahupreemia.

Lähemalt auhinnast

[Sahharovi auhinna veebisait](#)

[Aktuaalne. Sahharovi auhind 2015](#)

[Varasemad laureaadid](#)

Lähemalt nominentidest

Videolõigud 2016. a. nominentidest

Nadia Murad Twitteris

Can Dündar Twitteris

Ilham Tohti Twitteris

Varasem uudislugu. Iraagi ja Süüria vähemused: hävimise äärel

EP resolutsioon. Krimmitatarlased

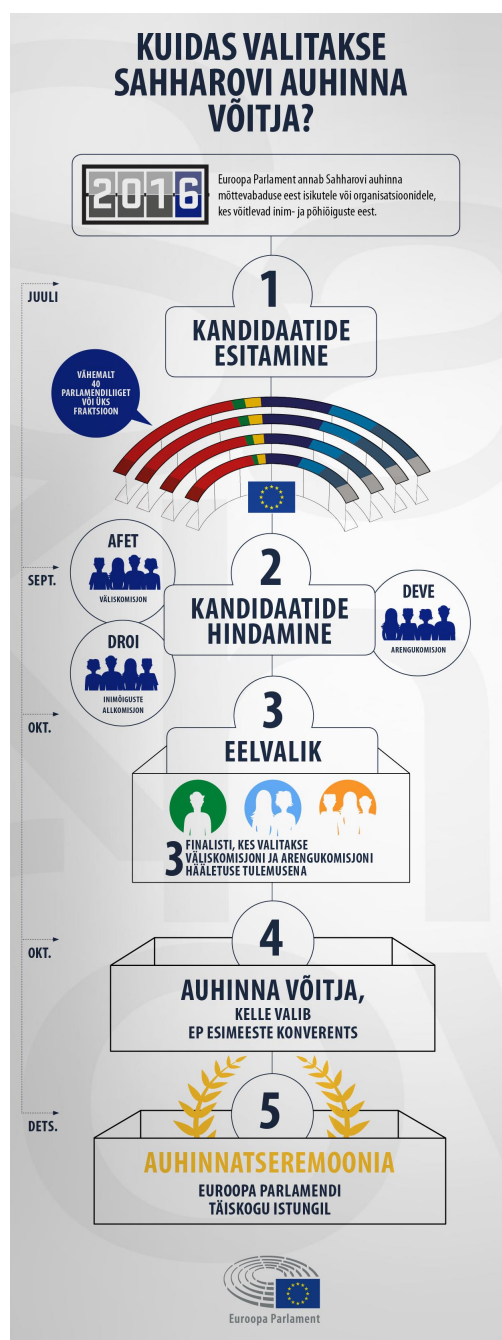
EP resolutsioon. Iraak: naiste röövimine ja väärkohtlemine

EP resolutsioon. Usuvähemuste esindajate süstemaatiline massiline tapmine ISISe poolt

EP resolutsioon. Kashgari (Xinjiangi Uiguuri autonoomne piirkond, Hiina) olukord ja kultuuripärand

Inimõiguspreemia 2011. aastal pälvinud Ali Ferzati joonistus kujutab Andrei Sahharovi ©Ali Ferzat 2016

Klikka suurendamiseks